

STALKING

Behandlingstiltag og evalueringer

Af
Tanja Tambour Jørgensen
Justitsministeriets Forskningskontor
Februar 2012

1. INDLEDNING

I forbindelse med fremsættelsen af et lovforslag om en skærpet indsats mod stalking er Justitsministeriets Forskningskontor blevet anmodet om at undersøge, hvilke behandlingsprogrammer for stalkere der anvendes i Danmark og andre lande. Forskningskontoret er videre blevet bedt om at redegøre for, i hvilket omfang disse programmer er blevet effekteevalueret, og hvad resultaterne af eventuelle evalueringer er.

Det er først inden for de senere årtier, at begrebet *stalking* er blevet anvendt som betegnelse for personer, som systematisk og vedvarende forfølger eller chikanerer en anden person (Mullen et al 2000:5 f). Det betyder, at den fag- og forskningslitteratur, der decideret vedrører stalking, er forholdsvis begrænset. Det har videre vist sig, at især behandlingstiltag over for stalkere berøres ret sporadisk i den litteratur, der findes. Med henblik på at få oplysninger om dette emne har fremgangsmåden derfor været at kontakte relevante personer i forskellige lande for at spørge om kendskab til behandling af stalkere og/eller kendskab til andre forskere eller praktikere, der måtte have en viden om området. Herigennem er der også opnået indsigt i, om eventuelle behandlingstiltag er effekteevaluerede.

Der er først og fremmest søgt at opnå viden om behandlingstiltag i lande, der ligner det danske, dvs. de øvrige nordiske lande. Desuden er der taget kontakt til enkelte andre europæiske lande, som kunne formodes at have en praksis på området.¹ Det har som udgangspunkt ikke været hensigten at inkludere lande uden for Europa, da resultaterne herfra næppe vil kunne overføres til danske forhold. Undervejs har det dog vist sig relevant at inkludere Australien i oversigten. Dette skyldes dels, at Australien er det land, hvor der gennemføres mest forskning på området, og dels, at tilgangen til problemstillingen her af andre forskere vurderes at være beslægtet med en nordeuropæisk tilgang (Warren et al 2005:392; Mullen et al 2000:75).

2. BEHANDLINGSTILBUD

I det følgende beskrives de behandlingstilbud til stalkere, som det har været muligt at få information om fra de enkelte lande. Informationerne er som nævnt primært indhentet via personlige kontakter.

2.1 Danmark²

I Danmark eksisterer der ikke behandlingsprogrammer, der retter sig specifikt mod stalkere. I Dansk anti-stalking center, som ledes af Lise Linn Larsen, tilbydes rådgivning og behandling til ofrene for stalking og deres netværk, men ikke til stalkeren selv.

---

¹ Konkret er der taget kontakt til fagpersoner i Italien, Tyskland, Holland og England. Der er imidlertid ingen af de kontaktede personer, som har besvaret henvendelsen.

² Følgende er oplyst af direktøren for Dialog mod vold, Helle Øbo.

De forskellige programmer, der har til formål at behandle mænd, der udøver vold i nære relationer, kan dog også anvendes over for i hvert fald nogle stalkere. Det vurderes således, at omkring 20 – 25 pct. af de klienter, der indgår i behandlingsprogrammet i Dialog mod vold, er stalkere. Disse har stort set alle en nær relation til ofret for deres stalking. En stalker, der deltager i Dialog mod vold, vil typisk være en person, som er blevet forladt af sin partner, og som ikke kan acceptere dette brud, hvorfor vedkommende begynder at stalke ekspartneren. Denne gruppe af klienter er gerne henvist af politiet eller Kriminalforsorgen, men nogen kommer også på eget initiativ, eller måske snarere fordi deres tidligere partner har bedt dem gå i behandling.

De stalkere, der kommer i kontakt med Dialog mod vold, vurderes ofte at lide af en personlighedsforstyrrelse. Erfaringen er, at stalkerne gerne vil hjælpes, når de først er kommet i gang med behandlingen. Typisk gør de dog i begyndelsen megen modstand og benægter adfærdens, men alment vurderes det at være en lettelse for dem at få hjælp til at bearbejde den destruktive adfærd. Mange af stalkerne menes at være ensomme og socialt isolerede og at være plaget af skamfølelse.

Servicestyrelsen gennemførte i 2007 en evaluering af fire danske behandlingssteder, der behandler mænd, som udøver vold (Stevenson et al 2011). Blandt disse behandlingssteder indgår Dialog mod vold. Undersøgelsen beskæftiger sig dog ikke specifikt med stalkere og kan derfor ikke anvendes til at vurdere, om de fire behandlingsprogrammer er effektive i forhold til behandling af stalkere.

2.2 Sverige³

I Sverige findes der ikke et særligt behandlingsprogram eller særlige retningslinjer for behandling af stalkere. Den behandling, der eksisterer, finder sted ved de retspsykiatriske klinikker. Ofte drejer det sig om stalkere, som lider af erotomani eller paranoid skizofreni. Disse gives individuelt tilpasset psykofarmakologisk behandling for at dæmpe vrangforestillinger. I nogle tilfælde kombineres denne behandling med individuel terapi, som har til formål at udfordre stalkerens fejlagtige tanke-mønstre og fikseringer. Behandlingen sker ud fra den enkelte læges eller terapeuts specifikke vurderinger.

2.3 Norge⁴

I Norge arbejdes der med to programmer til personer, som udøver vold – Alternativ til Vold og Sinnemestringsprogrammet. Ingen af disse programmer retter sig specifikt mod stalkere. Det vurderes dog, at en mindre del af ATV's klienter, som er mænd, der udøver vold i nære relationer, også udover stalking.

---

³ Følgende er oplyst af Henrik Belfrage, som er forskningschef ved Rättspsykiatiska Regionskliniken Sundsvall og professor i kriminologi ved Mittuniversitetet.

⁴ Oplysningerne stammer fra Ingunn Rangul Askeland, som er forsker ved Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatiske stress.

2.4 Finland⁵

I Finland findes der ikke for øjeblikket behandlingsprogrammer, der specifikt er målrettet stalkere. Stalking er desuden ikke ulovligt i Finland.

2.5 England

I London åbnede i december 2011 the National Stalking Clinic, der er initieret af North London Forensic Service og en del af Barnet Enfield and Haringey Mental Health NHS Trust. Klinikken er den første af sin art i verden. Klinikken er udviklet i samarbejde med Forensicare in Melbourne, Australien, og tager sig både af stalkere og ofrene for stalking. I klinikken skal der gennemføres både en risikovurdering af stalkeren samt decideret behandling og rehabilitering. Klinikken tilbyder individuelle, strukturerede, psykologiske behandlingsprogrammer for stalkere med det formål at reducere ny kriminalitet.⁶ Klinikken tager sig af klienter, der er henvist fra politi, domstole, sundhedsvæsenet m.fl. Klienterne kan være sigtet/dømt for stalking eller for kriminalitet, som omfatter chikane eller trusler. Behandlingen er ikke frivillig, men er pålagt som eksempelvis et vilkår i forbindelse med en prøveløsladelse. Det er kun personer, som er på fri fod, der kan deltage i behandlingen. Klinikken har både retspsykiatere og psykologer ansat. Klinikken anvender værktøjet Stalking Risk Assessment til at udrede den enkelte stalker inden en eventuel behandling påbegyndes.⁷

Da klinikken er helt ny, foreligger der endnu ikke behandlingserfaringer herfra.

2.6 Australien

I Australien anvendes The Problem Behavior Program, som hører under Victorian Institute of Forensic Mental Health, til behandling af stalkere. Programmet omfatter psykiatriske og psykologiske konsultationer og behandling til personer med forskellige former for problematisk adfærd, herunder personer som har stalket, eller som har stor risiko for at stalke. Målgruppen udgøres af personer, som er 18 år eller ældre, og som har et vilkår om henvisning som en betingelse for eksempelvis prøveløsladelse.⁸

De klienter, som ved den indledende konsultation vurderes at have behov for behandling, og hvis behov ikke kan imødekommes i andre behandlingsprogrammer, kan deltage i terapeutisk behandling. Behandlingen bliver tilpasset den enkeltes behov, og der fokuseres især på at få behandlet eventuelle psykiske problemer. Både medicinering og psykologisk behandling kan indgå. Hvis stalkeren har misbrugsproblemer, behandles også disse. En funktionel analysemodel anvendes til at kortlægge, hvilken motivation og hvilke behov der har forårsaget og opretholdt stalking-adfærdten.

⁵ Oplysningerne stammer fra Helinä Häkkänen-Nyholm, professor i psykologi ved University of Helsinki, hvor hun desuden er leder af en forskningsgruppe i retspsykologi.

⁶ Klinikken er kontaktet med henblik på en uddybende beskrivelse af den behandling, der tilbydes stalkere. Det er dog ikke lykkedes at få en tilbagemelding herpå.

⁷ Se nærmere om klinikken på <http://fixedthreat.com/nationalstalkingclinic.php>.

⁸ Jf. <http://www.forensicare.vic.gov.au/assets/pubs/Problem%20Behaviour%20Program.pdf>.

Kognitive adfærdsteknikker anvendes til at ændre den kognition, som opretholder adfærdten. Selv om behandlingen er skræddersyet til den enkelte patient, involverer de anvendte strategier typisk undersøgelser af kognitive forvrængninger og selvbedrag, som stalkeren anvender til at benægte, negliger eller retfærdiggøre stalking'en. Hvor det er muligt, fokuserer behandlingen desuden på manglende empati for ofret, manglende sociale kompetencer og dårlige kommunikative evner (Warren et al 2005).

3. EVALUERINGER⁹

Det har ikke været muligt at finde evalueringer af behandlingsprogrammer til stalkere, og de personer, der har været kontakt med under udarbejdelsen af denne rapport, bekræfter da også, at der ikke er gennemført evalueringer. I Australien er en evaluering dog for tiden under gennemførelse. Evalueringen omhandler et nyudviklet behandlingsprogram, der specifikt vedrører stalkere, som hører under the Problem Behavior Program. Behandlingsprogrammet er rettet mod de stalkere, som vurderes at have en moderat eller høj risiko for at fortsætte stalking'en eller for at begynde at stalte igen. Behandlingsprogrammet er udelukkende for personer, som ikke er fængslede. Nogle af klienterne i programmet er pålagt at deltage i programmet, mens andre deltager frivilligt. De første klienter indgik i programmet i august 2011. Behandlingen varer seks måneder og består af ugentlige individuelle sessioner med to timers kontakt med en psykolog (MacKenzie and James 2011:234).

Teoretisk er programmet baseret på en socialkognitiv teori om stalking adfærd.¹⁰ I teorien antages, at stalking lige som anden kriminel adfærd som vold, brandstiftelse og seksualforbrydelser udspringer af en kombination af individuelle baggrundsfaktorer, kognitionsmønstre og kontekstuelle faktorer. Dette betyder, at når baggrundsfaktorer, der har betydning for tilbøjeligheden til stalking, er til stede, og der forekommer en situation, som udløser tankemønstre, der understøtter udøvelsen af en kriminel handling, samtidig med, at stalkeren mangler de nødvendige kompetencer til at handle mere hensigtsmæssigt i situationen, så vil vedkommende ty til stalking. Behandlingen fokuserer på at få klienten til at udvikle en forståelse af den proces og kontekst, som har affødt stalking'en. Formålet er dernæst at opbygge kompetencer hos klienten, som dels kan hjælpe vedkommende med at genkende de situationer, som kan resultere i stalking, og dels få vedkommende til at reagere mere hensigtsmæssigt. Overordnet set forsøger programmet at kortlægge klientens mål i livet og vise klienten, hvordan vedkommende ved at anvende de kompetencer, som kan få dem til at ophøre med at stalte, kan opnå disse mål. De kompetencer, som programmet forsøger at udvikle hos klienterne, er genkendelse og udfordring af tanker, som understøtter stalking'en, problemløsning, tilpasningsdygtig følelsesmæssig regulering, kommunikative kompetencer og bevidsthed om ofrets situation.

⁹ Følgende er blandt andet oplyst af Dr Troy McEwan, Australian Postdoctoral Research Fellow ved Centre for Forensic Behavioural Science, Monash University.

¹⁰ Denne teori er endnu ikke offentliggjort. Dr Troy McEwan oplyser, at det forventes at ske i løbet af 2012.

Effekten af programmet vurderes på baggrund af registreret kriminalitet. Opfølgningsperioden vil være minimum 12 måneder (MacKenzie and James 2011:234). Gruppen, som deltager i programmet og gennemfører dette, vil i evalueringen blive sammenlignet med tre andre grupper for at vurdere effekten af denne specifikke behandling. De tre øvrige grupper er: De, der påbegynder behandlingen, men ikke gennemfører den, de der bliver henvist til programmet, men ikke har deltager i det, og en gruppe som har modtaget en anden form for behandling, nemlig en ikke-standardiseret psykologisk intervention af omrent samme varighed. Formålet med evalueringen er dermed at undersøge, hvorvidt eksperimentalgruppen, dvs. dem der gennemfører den givne behandlingen, klarer sig bedre med hensyn til fortsat stalking end de tre andre grupper.

De første resultater fra undersøgelsen forventes klar i andet halvår af 2014. Indtil da foreligger der således ikke effektevalueringer af behandlingstiltag over for stalkere i de lande, der er omfattet af denne rapport.¹¹

4. FORSKELLIGE STALKERE – FORSKELLIG BEHANDLING

Australien er som tidligere nævnt førende inden for forskning i stalking. Allerede i midten af 1990'erne gennemførte dr. Paul Mullen, Michele Pathé, Rosemary Purcell og Geoffrey Stuart en undersøgelse, hvis resultater siden er blevet alment anvendt blandt fagfolk, der arbejder med stalking. Undersøgelsen er baseret på 145 stalkere, som var henvist til en retpsykiatrisk klinik med henblik på behandling. Formålet med studiet var at belyse stalkernes adfærd, motivation og psykpatologi (Mullen et al 1999). På baggrund af dette studie klassificerede forskerne stalkere i fem forskellige typer. Denne typologi bygger på motivationen til stalkingen, konteksten hvori stalkingen foregår, relationen mellem stalker og offer samt stalkerens psykiatriske diagnose. Typologien søger at indfange formålet med stalkingens samt de behov, som stalkingen tilfredsstiller. De fem typer er idealtyper – i praksis kan der være overlap mellem dem. De fem typer er: Den afviste, den intimitetssøgende, den inkompentente, den hævngerrige og den psykopatiske (Mullen et al 1999; Mullen et al 2000).¹² De fem typer skal kort omtales her sammen med de anbefalinger til behandlingstiltag, der knytter sig hertil:

Den afviste stalker: Denne type anses for at være den hyppigst forekommende. Vedkommende stalker på grund af afvisning eller svigt i forbindelse med et brudt kæresteforhold eller anden nær relation. Hensigten er at genetablere forholdet eller at få hævn. Den afviste stalker er typisk en mand, som ikke kan acceptere, at han er blevet afvist. Ved at stalke ofret opretholdes et forhold til ved-

¹¹ USA er ikke omfattet af kortlægningen, da det antages, at forholdene der ikke vil være sammenlignelige med de danske. Det skal dog påpeges, at der i USA er gennemført en enkelt evaluering vedrørende behandling af stalkere (Rosenfeld et al 2007). Evalueringen lider dog under et svagt og usikkert datagrundlag, hvorfor dens resultater ikke kan antages at være valide.

¹² På engelsk benævnes sidstnævnte type som the predatory stalker. I Larsen (2010) argumenteres imidlertid for, at det er mere retvisende for en dansk forståelse at benævne denne type som den psykopatiske stalker.

kommande. Denne type anvender en bred vifte af tilgange i stalking – forfølgelse, telefonopkald, brevskrivning m.v. Personlighedsforstyrrelser antages at forekomme blandt personer i denne kategori, lige som en del har tendens til at være meget jaloux og narcissistiske. Denne type har typisk manglende sociale kompetencer og ringe sociale netværk.

Behandling af den afviste stalker: Det vurderes, at denne type ofte vil kunne afskrækkes ved hjælp af trusler om strafferetlige sanktioner, da de kan være kalkulerende, så at en tilpas høj pris, eksempelvis en dom, vil få dem til at ophøre med at stalke. Det kan dog være nødvendigt med behandling for at forebygge, at de begynder at stalke igen. I behandlingen af denne type stalker vurderes det, at fokus bør være på at få stalkeren til at give slip på ekspartneren og acceptere tabet. Dernæst bør der fokuseres på at hjælpe stalkeren til at etablere nye sociale relationer, hvilket dog kan være overordentligt vanskeligt grundet vedkommendes ringe sociale kompetencer.

Den intimitetssøgende stalker: Denne type er motiveret af et ønske om at indgå i et forhold med en person, som de er forelskede i. Det kan eksempelvis være en berømt person. Stalkeren er fikseret af fantasier om ofret, som tillægges helt specielle egenskaber, hvilket gør ofret til den ideelle partner for stalkeren. Stalkeren ønsker ikke ofrets negative reaktioner – i nogle tilfælde tolker stalkeren endog ofrets reaktioner positivt, dvs. som et udtryk for at de er forelskede i stalkeren og dermed som en opfodring til at fortsætte stalking. Denne type er overbevist om, at det nok skal lykkes at få et kærlighedsforhold til ofret. Den intimitetssøgende stalker anses dermed for at være den mest vedholdende type. De sender ofte breve og endog gaver i form af blomster eller andet. Ofte er personer af denne type ensomme og isolerede mennesker, som prøver at undslippe denne tilstand ved at forsøge at opnå et nært forhold til et andet menneske. Denne type stalker lider ofte af psykisk lidelser, lige fra alvorlig psykisk sygdom som skizofreni til milder former, eksempelvis narcissistisk personlighedsforstyrrelse.

Behandling af den intimitetssøgende stalker: Denne type stalker vurderes ikke at kunne afskrækkes af risikoen for strafferetlige sanktioner. Typisk vil denne type blot antage, at straf er den pris, der må betales for sand kærlighed. Tvungen psykiatrisk behandling vurderes at være den eneste mulighed for at standse disse stalker. Fokus i behandlingen bør være den psykiske sygdom. Desuden vurderes det, at behandlingen bør kombineres med tiltag, der fokuserer på at få stalkeren ud af denne sociale isolation og på at lære vedkommende sociale kompetencer.

Den inkompetente stalker: Denne type motiveres af et ønske om at opnå kontakt med ofret, typisk i form af et forhold. Ofrene er gerne fremmede mennesker eller personer, som stalkeren har haft flygtig kontakt med. Denne type stalker mangler sociale kompetencer, og deres måde at tage kontakt til ofret på er akavet og ofte intimiderende. Stalkeren kan føle, at de har krav på et forhold til ofret – ofrets syn på den sag er underordnet. Stalking stopper sædvanligvis efter kort tid. Dog sker det ikke

sjældent, at denne type stalker finder sig et nyt offer, således at der bliver tale om en form for seriel stalking.

Behandling af den inkompetente stalker: Stalkeren vil almindeligvis ophøre med at stalke et givent offer, hvis ofret blot beder vedkommende lade være, eller hvis det strafferetlige system involveres. At få denne type stalker til fuldstændigt at ophøre med stalking, så at vedkommende ikke blot finder sig et nyt offer, vurderes imidlertid at være yderst vanskeligt. Det vil kræve, at stalkeren overtales til at forbedre sine evner til at begå sig socialt, herunder er det i særdeleshed nødvendigt, at vedkommendes indfølingsevne og forståelse for ofrets situation udvikles. Det anses dog for at være yderst vanskeligt at opnå. For nogle inkompetente stalkere kan en vej til at ophøre med at stalke være at komme ud af et alkohol- eller narkotikamisbrug.

Den hævngerrige stalker: For denne type er formålet med at stalke at skabe frygt hos ofret. Denne type stalker er dermed klar over, hvilken indvirkning stalking-adfærdten har på ofret, og nyder den magt og kontrol, der opnås gennem stalkingten. Motivet er hævn og retfærdiggørelse i form af gengældelse over for en person, som – ofte uden at vide det – har krænket eller fornærmet stalkeren. I enkelte tilfælde er ofret helt arbitraet, men blot en person som minder stalkeren om personer, der tidligere har ydmyget stalkeren. I en stor del af tilfældene udgør arbejdspladsen konteksten for denne type stalking – eksempelvis kan ofret være en kollega eller en professionel behandler, der intetanende har trådt stalkeren over tæerne. Ofte retfærdiggør denne type stalker sine handlinger med, at de selv er et offer, som blot giver igen på retfærdig vis. Typisk består stalkingten af opkald, breve og af og til også forfølgelse. Denne type er generelt mindre vedholdende og mindre kalkulerende end den afviste stalker. Ydermere søger denne type ikke hævn for en specifik begivenhed, men snarere for en mere generel følelse af ydmygelse. Denne type lider ofte af paranoid personlighedsforstyrrelse.

Behandling af den hævngerrige stalker: Ofte føler denne type stalker, at det er uretfærdigt, hvis de bliver dømt – de mener, det burde være ofret, der dømmes. Strafferetlige sanktioner kan dog være tilstrækkelige til at få stalkingten til at ophøre. Kun ganske få af disse stalkere undergiver sig behandling, hvis den ikke er tvungen. Desuden kan det generelt være vanskeligt at få dem til at delta aktivt i behandlingen. Behandleren må i forhold til denne type desuden være varsom for ikke at blive et nyt offer. For nogle få kan antipsykotisk medicin være løsningen. Denne type stalkere oplever typisk omverdenen som uretfærdig og avisende. Behandling kan derfor med fordel fokusere på at fjerne stalkerens fokus på de negative oplevelser.

Den psykopatiske type: For den psykopatiske type udgør stalkingten forberedelsen til et seksuelt overfald. Motivationen er ofte at indsamle information om ofret for at forberede det forestående overfald. Denne type nyder den magt og kontrol, vedkommende opnår gennem planlægningen af overfaldet. Ofte er ofret for denne type stalking ikke klar over, at vedkommende bliver forfulgt og

observeret. Denne type stalker udgør en relativt lille andel af alle stalkere og er i langt overvejende grad mænd. Denne type forfølger og overvåger, men kontakter stort set aldrig ofret som en del af stalking'en.

Behandling af den psykopatiske type: Denne type bør stort set altid behandles på samme måde som seksualforbrydere, hvor fokus er på at behandle parafili. Det vurderes at være fordelagtigt for denne type stalker at deltage i behandlingsprogrammer, mens vedkommende er fængslet, og at fortsætte behandlingen efter løsladelse. For de mindre begavede vil kognitiv gruppeterapi ofte være gavnligt, idet sociale kompetencer her vil kunne udvikles.

Hvis de australske forskeres typologi og beskrivelse af de forskellige stalkertyper er korrekt, synes det således at indebære, at der ikke bare findes én måde at behandle stalkere på, men at fremgangsmåden dels varierer alt efter type af stalker, og at alment kendte psykologiske og psykiatriske behandlingstiltag vil kunne være nyttige i forhold til nogle typer af stalkere.

5. LITTERATUR

Larsen, Lise Linn (2010): *Stalking – om chikane, forfølgelse og trusler*. København: Nyt Nordisk Forlag Arnold Busck.

MacKenzie, Rachel, Troy McEwan, Michele Pathé, David James, James Ogloff & Paul Mullen (2009): *The Stalking Risk Profile. Guidelines for assessing and managing stalkers*. StalkInc. & the Centre for Forensic Behavioural Science, Monash University.

MacKenzie, Rachel and David James (2011): ‘Management and Treatment of Stalkers: Problem, Options, and Solutions’, in *Behavioral Sciences and the Law*, 29, 220-239.

Mullen, Paul, Michele Pathé, Rosemary Purcell and Geoffrey Stuart (1999): ‘A Study of Stalkers’. *American Journal of Psychiatry*, 156, 1244-1249.

Mullen, Paul, Michele Pathé and Rosemary Purcell (2000): *Stalkers and their victims*. New York: Cambridge University Press.

Mullen, Paul, Michele Pathé and Rosemary Purcell (2001): ‘The Management of Stalkers’, in *Advances in Psychiatric Treatment*, 7, 335-342.

Rosenfeld, Barry, Michele Galletta, Andre Ivanoff, Alexandra Garcia-Mansilla, Ricardo Martiez, Joanna Fava, Virginia Fineran and Debbie Green (2007): ‘Dialectical behavior therapy for the treatment of stalking offenders.’ *International Journal of Forensic Mental Health*, 6, 95–103.

Stevenson, Gráinne, Kirstina Stenager og Lise Barlach (2011): *Behandling af mænd der udøver vold: Evaluering af fire projekter*. Servicestyrelsen.

Warren, Lisa, Rachel MacKenzie, Paul Mullen and James Ogloff (2005): ‘The Problem Behavior Model: The Development of a Stalkers Clinic and a Threateners’ Clinic’, in *Behavioral Sciences and the Law*, 23, 387–397.